

Samarbete för fluorfria vallor inom tävlingsskidåkningen

Pressmeddelande: 3 Sept 2019

Intressenter från skidsporten i Europa samlades nyligen för att driva på utfasningen av de hälso- och miljöfarliga högfluorerade ämnena inom tävlingsskidåkningen. Det statliga forskningsinstitutet RISE och Peak innovation leder projektet POPFREE Ski Goes Global, vars mål är en fluorfri tävlingsskidåkning. En undersökning man gjort bland elitskidåkare visar att hela 86 procent kan tänka sig att tävla med fluorfri vallning, om villkoren är rättvisa.

Vegard Ulvang, olympisk mästare i längdåkning och numera ordförande i längdåkningskommittén i Internationella skidfederationen FIS är delaktig i arbetet.

- Skidvärlden är satt i rörelse mot fluorfri åkning. När det finns en robust teknik för detektering av fluorvalla under skidorna är det möjligt att införa ett förbud även på internationell elitnivå. Men det är nationella förbund och arrangörer som måste gå före och visa att det är möjligt, säger Vegard Ulvang.

Högfluorerade ämnen, så kallade PFAS, används i många konsumentprodukter på grund av sin förmåga att stöta bort vatten, smuts och fett. Men de är mycket svåra att bryta ner och ansamlas därför i naturen och utgör en stor miljö- och hälsorisk. Inom skidåkningen finns dels en direkt exponeringsrisk av dessa ämnen under vallning, men det sker även en spridning av dessa ämnen i miljön under själva skidåkningen.

En utfasning av PFAS inom skidsportens alla discipliner, där de ofta används för att ge optimalt glid, är därmed önskvärd ur miljö- och hälsoperspektiv. Utifrån ett idrottsligt perspektiv är det en utmaning då varken regelverk eller normer idag hindrar användning av PFAS. En enkätundersökning inom projektet POPFREE visar att skidsportens normer främst sätts av eliten, både för andra tävlande och rena motionärer. För att nå en bred utfasning behöver därför tävlings-skidåkningen gå före och visa vägen.

Samarbete för fluorfria vallor inom tävlingsskidåkningen

Pressmeddelande: 3 Sept 2019

- Den senaste enkätundersökningen vi har gjort bland elitskidåkare och deras team visade oss att det finns goda förutsättningar att skapa förändring. Många vill bidra till en bättre miljö och minskade hälsorisker. Men för att det ska hända måste de vara säkra på att alla åker på lika villkor, säger RISE projektledare Lisa Skedung.

Joel Svedlund från Peak Innovation ser att det redan finns försök till förändring i branschen.

- Vasaloppets initiativ 2019 att ta bort fluorvallen i sin egen vallaservice ligger helt rätt i tiden. I Norge har man tillämpat ett nationellt beslut för fluorfria barn- och ungdomstävlingar och flera klubbar i Sverige har gjort liknande försök förra vintern. Så efterfrågan på fluorfria vallor med hög prestanda kommer att öka kraftigt de kommande åren.

En teknisk utmaning ligger i att det idag inte finns lösningar som ger samma glid i vissa fören. Av denna anledning behövs lösningar främst inom tre olika områden: Nya fluorfria vallor, regelverk som styr användning av vallor och en effektiv testning för att identifiera otillåten användning i samband med tävling. När det gäller regler och testning behöver de även kunna tillämpas från lokal klubbnivå till stora internationella tävlingar utan att försvåra utövande och minska skidsportens attraktionskraft.

Martin Schlabach på NILU - Norsk institutt for luftforskning har tillsammans med Fraunhofer IVV i Tyskland under de senaste två åren utvecklat och pilot-testat en metod för att indikera fluorerade ämnen på skidor.

- Vi har nu en testmetod som fungerar och som kan identifiera funktionella mängder av PFAS på skidor innan start. Den är senaste vintern prövad i norska barn- och ungdomstävlingar och vi kommer att fortsätta under 2020 med stickprover på större tävlingar för åldrar upp till 16 år, och om allt faller på plats även på junior- och seniornivå.

Medverkande i det första internationella mötet kring denna fråga var bland annat representanter från nationella skid- och skidskytteförbund, leverantörer och utvecklare av testmetodik, skidtillverkare, vallatillverkare och vallningsexperter, tävlingsarrangörer, akademi och forskning från Schweiz, Tyskland, Österrike, Norge och Sverige samt svenska myndigheter. Resultaten av den workshop som genomfördes kommer att ligga till grund för utvecklingsprojekt och fortsatta utfasningsaktiviteter på skidtävlingar under vintern 2020 och framåt.

POPFREE Ski Goes Global är en förstudie, finansierad av Vinnova, som drivs av RISE och Peak Innovation under 2019. Mer information om projektet finns på <https://www.ri.se/sv/popfree/om-popfree-ski-goes-global>.